

УДК 658.11:005.334

Сорина О.О.¹, Чернишова В.С.²

¹ канд. економ. наук, старш. викл. НУ «Запорізька політехніка»

² студ. гр. ФЕУ-511м НУ «Запорізька політехніка»

ВПЛИВ ФОРС-МАЖОРНИХ ОБСТАВИН НА ДІЯЛЬНІСТЬ МАЛИХ І СЕРЕДНІХ УКРАЇНСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

Український бізнес знаходиться в поганому становищі через карантин COVID-19 та зростання інфляції. До цього ще приєдналась розпочата військова агресія Російською Федерацією на кінці лютого. Чи не всі до єдиного підприємства в Україні відчули на собі тиск нових форс-мажорних обставин.

Форс-мажорними обставинами (обставинами непереборної сили) є надзвичайні та невідворотні обставини, що об'єктивно унеможливають виконання зобов'язань, передбачених умовами договору (контракту, угоди тощо), обов'язків згідно із законодавчими та іншими нормативними актами, а саме: загроза війни, збройний конфлікт та інше.

Непереборна сила - це підстава звільнити особу від відповідальності за порушення зобов'язання [1].

На сьогодні ми маємо невтішну статистику, щодо продовження роботи українських підприємств.

За даними опитування Європейської Бізнес Асоціації (ЕБА), 42% підприємців взагалі припинили працювати. Близько третини - призупинили роботу, але хочуть відновлювати її. У повному обсязі нині працює лише 13% підприємств малого та середнього бізнесу; 22% мають можливість «потерпіти» місяць, перш ніж будуть змушені припинити роботу, а пів року і більше можуть протриматися лише 9% опитаних асоціацією підприємств малого та середнього бізнесу.

За прогнозом МВФ, через війну українська економіка цього року може скоротитися на 10% - і це у випадку, якщо війна не затягнеться.

Проаналізуємо найбільш важливі зовнішні проблеми, (насамперед, пов'язані з війною), що надають катастрофічний вплив на малий та середній бізнес. По-перше, це стрімке зростання цін на енергоносії - після нападу Росії на Україну нинішня ціна на нафту у 140 доларів за барель вже є на 40% вищою, ніж до війни [2].

Другою проблемою є ускладнення логістики. Це пов'язано як із закриттям українських портів на Чорному та Азовському морях (що загрожує, передусім, українському експорту, а відтак, і надходженню валюти

в країну), так і з тим, що сухопутні автоперевезення витрачають час при перевірках на численних блокпостах та при вимушених змінах маршрутів руху. Крім того, деякі транспортні компанії надають свій транспорт для військових службовців, для перевезення цивільного населення та його евакуації, для перевезення гуманітарних вантажів, а також для забезпечення життєдіяльності міст. Збитки, завдані війною транспортній інфраструктурі України, вже оцінюються у понад 10 мільярдів доларів.

Наступним зовнішнім фактором, пов'язаним з війною, є низький платоспроможний попит, викликаний масовою евакуацією населення (насамперед, жінок працездатного віку) за кордон та мобілізацією, що проводиться у країні. У зв'язку з цим майже чверть дрібних та середніх підприємців вже повідомляє про «повну відсутність резервних фінансових коштів». Водночас близько третини кажуть, що їхній «запас міцності» - це кілька місяців.

До внутрішніх факторів, які викликають проблеми українських малих та середніх підприємств, можна віднести необхідність переміщення бізнесу із районів, де ведуться активні бойові дії, до більш спокійних та введення комендантських годин на цих територіях. Також, через мобілізацію чоловічої частини населення віком від 18 до 60 років підприємства втрачають роботоспроможних працівників.

Треба відмітити, що криза впливає на різні сфери бізнесу по-різному. Наприклад, працівники креативних професій, сфери ІТ, фахівці із соцмереж, які й до війни працювали на закордонні ринки – продовжують працювати в онлайн режимі.

Також очікується, що положення бізнесу дещо зміниться після того, як 15 березня Рада ухвалила закон, який передбачає «додаткові податкові стимули для підтримки бізнесу під час війни». Загалом це близько 40 податкових та інших змін, про які повідомив президент – «Щоб дати більше сил Українській державі протистояти російському вторгненню..» [3].

Отже робимо підсумок про те, що форс-мажорні обставини, які склалися внаслідок зростання інфляції, епідемії COVID-19 та військових дій у країні, негативно вплинули на діяльність середніх, та ще сильніше – малих підприємців: 42% взагалі припинили працювати, 45% призупинили роботу, у повному обсязі нині працює лише 13%. Для стабілізації ситуації Верховна Рада ухвалила програму підтримки підприємців, до якої входить: спрощення вимог ведення бізнесу ФОПів, зменшення податкового тиску, кредитування та компенсації, лібералізація трудових відносин, тощо.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Закон України «Про торгово-промислові палати в Україні» ст. 14-1
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/671/97-%D0%B2%D1%80#Text>
(дата звернення 13.04.2022)

2. Економічні наслідки війни в Україні відчують далеко за її межами.
BBC: веб-сайт. URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/news-60619288> (дата
звернення 13.04.2022)

3. Бізнес під час війни: яку підтримку запропонувала влада і як виживає
бізнес. BBC: веб-сайт. URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/features-60757453>
(дата звернення 13.04.2022)